

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-19)

DÜNYA ÇOCUĞA YÖNELİK İSTİSMARI ÖNLEME GÜNÜ (19 KASIM 2023)

Birleşmiş Milletler tarafından 1989 yılında kabul edilen ve ülkemiz tarafından onaylanan Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre; 18 yaşından küçük her insan çocuktur. Sözleşme, taraf ülkelere sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa; kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeden uygulanması gibi görevler yüklemektedir.¹

Sözleşmede yer alan haklardan biri de çocukların ve ergenlerin anne-babaları, onlara bakıp gözetmek ve onları eğitmekle görevli bireyler, vasi kişiler ya da yabancı kişiler tarafından yapılan, bedensel ve/veya psikolojik olarak sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, cinsel ya da zihinsel gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlar olarak tanımlanan ihmal ve istismarın önlenmesidir.² Sözleşmede çocukların sahip olması gereken hakların yanında istismarın önlenmesinin devletin bir görevi olduğu vurgulanmıştır. Çocuğa yapılan ihmal ve istismar 4 farklı şekilde yapılabilmektedir. Bunlar fizyolojik istismar, cinsel istismar, duygusal-psikolojik istismar ve ihmal olarak belirtilmektedir. Çocuğa yönelik ihmal ve istismar pek çok farkı durumda ve anne-baba, bakıcılar, arkadaşlar, yabancı insanlar, işverenler gibi pek çok farklı kişi tarafından yapılabilmektedir.³

Dünyada her yıl bir milyardan fazla çocuk istismara uğramaktadır. Dünyadaki çocukların yarısı her yıl şiddete maruz kalmakta ve 10 çocuktan biri 18 yaş öncesi cinsel istismara uğramaktadır. Ayrıca istismarın artan bir şekilde yapıldığı bir diğer alan olan çevrim içi istismar da dünyada giderek artmaktadır.⁴ Türkiye'den çocukların ihmal ve istismarına yönelik örnek vermek gerekirse 2021 yılında 16-17 yaşında evlendirilen birey sayısı 13.909, 2012 yılında 6-17 yaş aralığında çalıştırılan çocuk sayısı ise 15.247 olarak belirlenmiştir.⁵

Çocuklara yönelik her türlü istismara son vermek için bir sivil toplum kuruluşu olan Dünya Kadınlar Zirvesi Vakfı (WWSF-Women's World Summit Foundation) 2000 yılında 19 Kasım'ı "Dünya Çocuğa Yönelik İstismarı Önleme Günü" ilan etmiştir.⁶

Özellikle 0-6 yaş arasında yaşanan ihmal ve istismar, uzun dönemde fiziksel, psikoloji ve sosyal sorunlara yol açtığı bilinmektedir. Bu yüzden çocuğa yönelik istismarın erken dönemde müdahale etmek ve ilgili kuruluşlara yönlendirmek oldukça önemlidir. Çocuğa yönelik hizmet veren tüm kurum ve kuruluşlardaki çalışanlar bu konuda eğitilmiş ve farkındalığı yüksek olmalıdır.⁷

¹UNICEF-Çocuk Haklarına Dair Sözleşme [Internet]<https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim Tarihi: 13.11.2023

²MEB-Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü [Internet] https://orgm.meb.gov.tr/meb_ıys_dosyalar/2018_04/05104328_1.Yocuk_Yhmal_ve_YstismarY_HakkYnda_Genel_Bilgi.pdf Erişim Tarihi: 13.11.2023

³WHO-Preventing Child Maltreatment [Internet]https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1 Erişim Tarihi: 13.11.2023

⁴Woman-19 Days Activism Kit 1-19 November 2023 [Internet]https://www.woman.ch/wp-content/uploads/2023/09/2023_KIT_19_D_UPDATE_EP-FINAL_01.09_II.pdf Erişim Tarihi: 13.11.2023

⁵TÜİK-İstatistiklerle Çocuk[Internet]https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istatistiklerle_cocuk_2021.pdf Erişim Tarihi: 14.11.2023

⁶WOMEN-Wome's World Summit Foundation,[Internet] <https://www.woman.ch/19-days-of-activism-prevention-kit/world-day-for-prevention-of-child-abuse-19-nov/> Erişim:14.11.2023

⁷ Güneş, T. (2017). BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUĞUN İHMAL VE İSTİSMARINDA ERKEN TANI VE YÖNLENDİRME . Toplum ve Sosyal Hizmet , 28 (1) , 247-262 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/38637/448634> Erişim:14.11.2023

WWSF, 2023'te "**ÇOCUKLARA VE GENÇLERE YÖNELİK ŞİDDET VE İSTİSMARI ÖNLEMELİK İÇİN MERHAMETİ HAREKETE GEÇİRİN**" konulu temayı belirlemiştir. Bu temayı gerçekleştirebilmek için adımlar belirlemiştir. Bunlar;

- 1)Çocukların silahlı çatışmalardan korunması
- 2)Çocukların cinsel şiddet ve istismardan korunması
- 3)Zorbalığın önlenmesi
- 4)İhmalin önlenmesi
- 5)Çocuk işçiliğinin önlenmesi
- 6)Fiziksel cezalandırmanın önlenmesi
- 7)Çocuk satışının önlenmesi
- 8)Çocuk fuhuşunun önlenmesi
- 9) Çocuk seks turizminin önlenmesi
- 10) Çocuklarının sokakta kalmasının önlenmesi
- 11) Bağımlılık ve madde kullanımının önlenmesi
- 12) Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili tehlikelerin önlenmesi
- 13) Çocuk Kaçırmanın Önlenmesi⁴

Bunun yanında birey olarak herkesin çocuk istismarı şüphesi durumunda gerekli yerler başvuru yapması önem arz etmektedir. Başvuru yapılacak yerler;

- Alo 183: Sosyal Destek Hattı
- 155: Polis
- 156: Jandarma Çocuk ve Kadın Kısım Amirliği
- En Yakın Kolluk Kuvveti olarak sıralanabilir.⁸

İstismarı önlemek için; çocuklara, gençlere yönelik bazı öneriler aşağıda verilmiştir:

- Yeni tanıştığınız kimselerin sizi eve ya da gideceğiniz yere bırakma tekliflerini kabul etmeyin.
- Bir kişiyle ilk kez baş başa vakit geçirecekseniz, mutlaka öncesinde bir arkadaş ya da yakınınızı bundan haberdar edin.
- Alkol ve uyuşturucular sağlıklı düşünmenizi ve iletişim kurmanızı engelleyebilir. Alkol ve uyuşturuculardan uzak durun.
- Arkadaşınız sürekli sizin yerinize karar vermeye çalışan, size nasıl davranmanız gerektiğini söyleyen, sizi sürekli kendi istekleri doğrultusunda zorlayan bir kişi ise bu tip durumların ona karşı dikkatli olmanız konusunda uyarı işaretleri olabileceğini unutmayın.
- Aynı kişi ya da kişiler tarafından yinelenen tarzda laf atma, takip edilme, telefon sapıklığı gibi cinsel taciz ve saldırılara maruz kaldığınızda -bu durum sadece sözel de olsa bir yetişkinin desteğini alın.
- İnternette oyun, müzik, sinema, alışveriş veya başka türden bir siteye girmeden önce sitenin güvenilirliğini araştırın.
- Sohbet odalarında kişisel bilgilerinizi, telefon ve adresinizi paylaşmayın. Burada tanıştığınız biri ile buluşmayın. İnternet sitelerinde pek çok insan kendisi hakkında gayet inandırıcı şekilde yalan söyleyebilmektedir, bunu göz önünde bulundurun.
- "Hayır!" demekten çekinmeyin.⁸

⁸ İnternet] <https://www.aile.gov.tr/media/2499/cocuk-bakim-kuruluslarinda-calisan-personele-yonelik-istismarla-mucadele-rehber-kitapcigi.pdf> Erişim tarihi: 14.11.2023